

Автор

Чуп Катерина Сергіївна

учениця 7-В класу

Приватний заклад загальної середньої освіти

II-III ступенів «Гімназія А+»

Педагогічний керівник

Назаренко Альона Сергіївна

вчитель історії

Приватний заклад загальної середньої освіти

II-III ступенів «Гімназія А+»

Київська Мала академія наук

СОЦІОКУЛЬТУРНА ВЗАЄМОДІЯ ТА ПОБУТ: МІСТО ХЕРСОН ЗА ЧАСІВ КОЗАЦТВА

Анотація. У роботі розглядається історичний розвиток території сучасного Херсон у період козацької доби (XVI–XVIII ст.) як частини Запорозьких вольностей. Проаналізовано вплив різних народів — кримських татар, представників Османської імперії, а також греків, євреїв, вірмен і молдаван — на формування господарства, культури та топоніміки регіону. Особливу увагу приділено ролі запорозького козацтва, як визначального чинника освоєння території, створення військово-політичних осередків, зокрема Кам'янська Січ і Олешківська Січ. Показано, що взаємодія різних етносів сприяла формуванню багатонаціонального характеру регіону, який зберігся й після заснування міста наприкінці XVIII століття

Ключові слова: Херсон, козацька доба, запорозькі козаки, Кам'янська Січ, Олешківська Січ, Кримське ханство, кримські татари, греки, візантійці.

Мета дослідження: з'ясувати та проаналізувати вплив різних народів, що проживали на території сучасного Херсона у XVI–XVIII ст. на формування господарства, культури та історичного розвитку регіону, а також визначити роль українського козацтва як провідного чинника освоєння й розвитку цього краю.

Об'єкт дослідження: історичний розвиток території сучасної Херсонщини у XVI–XVIII ст. як частини запорозьких вольностей та зони взаємодії різних народів і культур.

Предмет дослідження: особливості впливу українського козацтва та інших етнічних груп (кримських татар, османів, греків, євреїв, вірмен, молдаван) на господарський розвиток,

військово-політичну ситуацію, культуру, топоніміку та формування поселень на території сучасної Херсонщини у XVI–XVIII ст.

Вступ: За часів козацтва (XVI–XVIII ст.) територія сучасного Херсона була частиною «Вольностей запорозьких», де основу населення складали українці (запорозькі козаки, уходники, зимівчани). Через цей регіон проходили та проживали поруч представники інших етносів, зокрема кримські татари, а також зустрічалися вірмени, греки, євреї та молдавани.

Який слід в історії залишили різні народи які проживали в Херсоні за часів козацтва?

- Кримські татари: тривалий час контролювали ці землі, використовували їх як пасовища, вели торгівлю, а їхня присутність відображена у топоніміці та культурному впливі.
- Греки, візантійці та інші європейці: як свідчать знахідки на обмілілих берегах, регіон був транзитним пунктом, де перетиналися інтереси різних цивілізацій, що пізніше вплинуло на багатонаціональний характер забудови Херсона.
- російська імперія: наприкінці XVIII ст. ініціювала будівництво Херсона як фортеці, активно залучаючи козацьку старшину та іноземних фахівців для індустріального та оборонного освоєння краю.

Найвагоміший слід залишили саме українські козаки, для яких ці землі були стратегічним виходом до моря.

Осередки державності: на території сучасної Херсонської області існували дві останні запорізькі січі — Кам'янська (заснована у 1709 р.) та Олешківська (1711–1734 рр.).

Господарство та промисли: козаки заснували численні зимівники та займалися видобутком солі на лиманах, рибальством і торгівлею. На базі козацьких поселень виникло багато сучасних населених пунктів області.

Військова слава: походи гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного та інших отаманів на турецькі фортеці в гирлі Дніпра заклали фундамент для майбутнього визволення цих земель. Регіон тривалий час перебував під впливом Кримського ханства та Османської імперії. Турки збудували систему фортець у пониззі Дніпра (Кизи-Кермен, Іслам-Кермен), щоб блокувати вихід козацьких "чайок" у Чорне море.

Топоніміка: багато географічних назв мають тюркське походження (наприклад, назва міста Олешки, річка Каланчак).

Співіснування: попри постійні війни, існував і період вимушеного союзу, коли після Полтавської битви козаки оселилися на землях хана, заснувавши Олешківську Січ під його протекторатом

Херсон наприкінці XVIII століття місто стало багатонаціональним центром. У запорізьких реєстрах зустрічаються прізвища єврейського походження (Лейба, Коган, Перехрист), що свідчить про залученість різних етносів до життя степової України. Греки залишили значний слід в архітектурі (Греко-Софійська церква) та морській торгівлі, допомагаючи розбудовувати Херсон як великий порт.

Херсонщина за часів козацтва була центром запорозьких вольностей. Тут діяли Кам'янська та Олешківська Січі, а козаки контролювали нижнє Подніпров'я, ведучи морські походи проти османів. До заснування Херсона у 1778 р. територія була частиною Запорожжя, а згодом — місцем формування Чорноморського козацького війська.

Висновок. Отже, історія Херсонщини козацької доби — це поєднання багатокультурного впливу різних народів і провідної ролі українського козацтва, яке заклало основи господарського освоєння, військової присутності та історичної ідентичності регіону.

Список використаних джерел:

1. <https://khersonci.com.ua/public/21647-kozatskij-slid-v-istoriji-khersona.html>
2. <https://intent.press/>
3. <https://tut.kherson.ua/>